

Да опазим древните гори в Европа за бъдещите поколения

Последните останали девствени и вековни гори в Европа са нещо повече от групи древни дървета. Те са живи екосистеми, приютяващи безброй видове. Те са центрове за съхранение на въглерод и ключова част от нашето природно наследство. Въпреки решаващата им роля в борбата с изменението на климата днес горите са застрашени. В този подкаст от поредицата „Вдигане на летвата – по-добро законодателство“ ще разгледаме какво прави Европейският съюз, за да защити това богатство.

Вековните гори на нашия континент са редки, малки по площ и фрагментирани. Те представляват под 3 процента от общата залесена площ в Европа. Около 90 процента от девствените и вековните гори в Европейския съюз се намират в България, Финландия, Румъния и Швеция.

Човешкото въздействие в тези непокътнати природни екосистеми е ограничено или липсва, а дивата природа процъфтява и днес. Горите играят ключова роля за опазването на биологичното разнообразие и здравето на хората, поглъщането и съхранението на въглероден диоксид, осигуряването на прясна вода и регулирането на местните климатични условия. Освен това те са и дом на много застрашени видове.

Една от най-големите и най-известните стари гори в Европа е Беловежката гора (Białowieża), която се простира през границата между Полша и Беларус. Тя е една от последните оцелели девствени гори в Европа, дом на най-разнообразни видове диви животни, включително европейския бизон, който в даден момент е бил застрашен от пълно изчезване. Беловежката гора е обект от Списъка на световното природно наследство на ЮНЕСКО.

Друг пример за вековни гори в Европа са девствените гори в Карпатите, разположени на териториите на Румъния, Словакия и Украйна. Те са едни от най-големите непокътнати умереноконтинентални гори и осигуряват местообитание за някои емблематични местни диви животни, като например мечки, рисове и вълци.

Националният парк „Калкалпен“ в Австрия също е впечатляващ пример за вековни лесове под закрилата на Европейския съюз. Разположен в Алпите, този парк помещава най-голямата площ на защитена дива природа в Австрия. Неговите древни букови гори предоставят безопасно убежище за редки видове като рисове, кълвачи и сови.

Въпреки важното си екологично значение и защитата от ЮНЕСКО и Европейския съюз тези вековни гори са били и продължават да бъдат изправени пред сериозни заплахи, особено от мащабна незаконна сеч, изменение на климата и свръхтуризъм.

Поради изключителните качества на древните и вековните гори тяхното опазване е ключов приоритет за Европейския съюз. Съюзът разви и прилага набор от политики, стратегии и правни рамки, за да гарантира, че тези екосистеми ще бъдат запазени за бъдещите поколения. Да разгледаме някои от мерките.

Една от ключовите инициативи е „Натура 2000“ – най-голямата координирана мрежа от защитени зони в Европейския съюз. Тя обхваща не само сухоземни, но и морски обекти, включително Беловежката гора и части от Карпатските гори, както и близо половината от горите в България. Целите на „Натура 2000“ са опазване на природата и устойчиво използване на природните ресурси.

Като част от Европейския зелен пакт Съюзът прие стратегия за биологичното разнообразие за 2030 година. В нея се определят амбициозни цели за спиране на загубата на биологично разнообразие и опазване на естествените местообитания в Европа. Един от ключовите ангажменти е да се гарантира строга защита на всички девствени и вековни гори в Европейския съюз. Това означава забрана на дейности по дърводобив и развитие на инфраструктура и човешка намеса, които биха могли да навредят на техния екологичен баланс.

Освен това стратегията определя цел до 2030 година да бъдат засадени най-малко три милиарда дървета, за да бъдат възстановени увредените екосистеми и да се подобри горското покритие. Акцентът обаче не е само върху засаждането на дървета, но и върху засаждането на правилните дървета на правилните места. Така полаганите усилия ще подкрепят биологичното разнообразие и адаптирането към изменението на климата.

Стратегията на Европейския съюз за горите за 2030 година беше приета от Европейската комисия през юли 2021 година. Тя допълва стратегията за биологичното разнообразие и се фокусира върху устойчивото управление и възстановяването на горите. Нейните цели са горските площи в Съюза да бъдат по-устойчиви на изменението на климата, както и да се насърчават практики, които са от полза за околната среда и за местните общности. Това включва подкрепа за устойчивото управление на горите, за да бъде постигнат баланс между икономическите нужди и опазването на околната среда. Освен това се поощрява използването на продукти от дървесина от устойчиво управлявани гори, като същевременно се защитават вековните екосистеми. Подпомагат се и алтернативни икономически дейности, като например екотуризм или производство на недървесни стоки, като мед или лечебни растения, които могат да осигурят устойчив поминък, като същевременно териториите остават незасегнати.

Стратегията също така изтъква значението на мониторинга и докладването относно здравето на горите. Във връзка с това Европейският съюз изготвя закон относно рамка за наблюдение на горите. Той ще гарантира, че данните за здравето на горите, биологичното разнообразие и управленските практики се събират и споделят последователно между държавите членки, което дава възможност за по-добри политически решения.

Не е възможно древните гори да се защитят ефективно без значителни финансови инвестиции. Ето защо на ниво Европейски съюз бяха създадени механизми за финансиране в подкрепа на усилията за опазване. В основата на финансирането в областта на околната среда е програмата LIFE – водещата инициатива на Съюза за финансова подкрепа за действия в областта на околната среда и климата. От 1992 година насам LIFE е съфинансирала над 5500 проекта във всички страни членки, насочени към биологичното разнообразие, възстановяването на природата и адаптирането към изменението на климата.

Що се отнася до древните и вековните гори, LIFE подкрепя инициативи, насочени към възстановяване на влошените горски екосистеми и подобряване на биологичното разнообразие, борба със заплахи като незаконна сеч, горски пожари и инвазивни видове и подкрепа за научните изследвания и иновациите в областта на устойчивото управление на горите.

Друг ключов инструмент за финансиране е Общата селскостопанска политика. Въпреки че основният ѝ акцент е селското стопанство, тя предоставя и финансова подкрепа за агролесовъдството – практика за устойчиво използване на земята, която интегрира дърветата в селскостопанските ландшафти. Този подход не само спомага за увеличаване на биологичното разнообразие, но и подобрява качеството на почвите и управлението на водите.

Фондовете за развитие на селските райони също така насърчават собствениците на гори да възприемат практики за устойчиво управление на горите и да инвестират в действия за предотвратяване на обезлесяването и насърчаване на биологичното разнообразие. Например се предоставят финансови средства за засаждане на местни видове, контрол на вредителите и възстановяване на увредените горски райони.

Програмата „Хоризонт Европа“ на Съюза, посветена на научните изследвания и иновациите, също предоставя финансиране за проекти, насочени към разбиране и подобряване на горските екосистеми. Тези проекти включват проучване на въздействието на изменението на климата върху древните гори, разработване на иновативни техники за управление на горите и напредък в науката за опазване на биологичното разнообразие.

Опазването на горите в Европа е отговорност не само на отделните държави членки, а споделен ангажимент на равнището на Европейския съюз. Европейският парламент има централна роля в усилията за опазването на девствените и старите гори.

Парламентът изигра ключова роля за изготвянето на стратегията за биологичното разнообразие за 2030 година, в която се поставя амбициозната цел за строго опазване на всички останали девствени и вековни гори на територията на Съюза. Той също така призова за насърчаване на устойчиви практики в областта на горското стопанство с цел предотвратяване на широкомащабното обезлесяване.

През април 2023 година Парламентът прие законодателство, което гарантира, че стоките, внасяни в Съюза, не са допринесли за обезлесяването или деградацията на горите в света. Първоначално беше предвидено то да влезе в сила през декември 2024 година, но прилагането му се отложи с една година, за да могат предприятията да се адаптират. През февруари 2024 година евродепутатите подкрепиха нов закон, който изисква от всички държави членки да работят за възстановяване на естествените местообитания.

Освен това Европейският парламент следи отблизо изпълнението на политиките за опазване, а неговата комисия по околна среда редовно оценява напредъка, за да гарантира, че мерките за защита се превръщат в реални действия.

Тъй като адекватното финансиране е от решаващо значение, Парламентът изигра важна роля и за осигуряването на финансова подкрепа за опазването на биологичното разнообразие. Той настоява за увеличаване на инвестициите в опазването на природата чрез програми като LIFE, „Хоризонт Европа“ и Общата селскостопанска политика.

Целта е да се гарантира, че древните гори остават незасегнати и че тези редки екосистеми продължават да предоставят изключителните си екологични ползи. Опазването на природата гарантира и нашето бъдеще.

Чухте подкаст, изготвен от Радио Europarl – уебрадиото на Европейския парламент.